

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.836/2017/6.szám

A tanács tagjai: Böszörményiné dr. Kovács Katalin a tanács elnöke

. Döme Attila előadó bíró

. Mészáros Mátyás bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

III. rendű

IV. rendű

A felperesek képviselője:

384. számú Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Simon D. Gábor ügyvéd)

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

V. Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Orosz V. Sándor ügyvéd)

Az alperesi beavatkozó:

Alperesi beavatkozó

Az alperesi beavatkozó képviselője:

Csuka és Társa Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Csuka Péter ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

felperesek és az alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.116/2016/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 8.P.23.375/2008/100.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja.

Az alperes által fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét az I. rendű felperes javára 6.000.000 (hatmillió) forintra, a II. rendű felperes javára 3.000.000 (hárommillió) forintra, a III. rendű felperes javára 10.000.000 (tízmillió) forintra, a IV. rendű felperes javára 4.000.000 (négymillió) forintra és kamataira felemeli.

A rezsi többlet- és telefonköltség megfizetése iránti keresetet elutasítja.

Az alperes által az I-IV. rendű felpereseknek együttesen fizetendő fellebbezési eljárási költséget 200.000 (kétszázezer) forintba felemeli.

Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A le nem rótt 2.104.600 (kétmillió-száznegyezer-hatszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. és II. rendű felperesek házastársak. Gyermekük a 2002. szeptember 15-én született III. rendű és az 1997. október 27-én született IV. rendű felperes. A III. rendű felperes születéskor elszenvedett oxigénhiányos állapotból eredő maradandó neurológiai károsodást szenvedett, emiatt szellemi fejlődése és mozgásképessége jelentősen elmaradt kortársaitól, artikulációs zavarokkal küzd, beszéde nehezen érthető. Betegsége miatt beilleszkedési nehézségei vannak. Segítségre szorul az öltözködésben és az evésben, a tömegközlekedési eszközöket nem tudja biztonságosan igénybe venni. Ápolását és gondozását túlnyomórészt édesanyja, az I. rendű felperes végzi, ebben sokat segít neki a IV. rendű felperes is.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperesek a III. rendű felperes egészségkárosodásából fakadó vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alperest.
- [3] Az alperes a keresetet részben ismerte el, túlnyomórészt annak elutasítását kérte. A beavatkozó csatlakozott az alperes ellenkérelméhez.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Jogerős közbenső ítélet megállapította, hogy az alperes felelős a nem megfelelő szülésvezetés következtében a III. rendű felperesnél kialakult agykárosodással okozati összefüggésben az I- IV. rendű felpereseket ért károkért.
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy nem vagyoni kártérítés címén fizessen meg az I. rendű felperesnek 4.000.000, a II. rendű felperesnek 2.000.000, a III. rendű felperesnek 7.000.000, a IV. rendű felperesnek 2.000.000 forintot és kamatait, továbbá nagyobb részben megalapozottnak ítélte a felperesek vagyoni kártérítési igényeit is.
- [6] A nem vagyoni kártérítési összegek meghatározásakor abból indult

ki, hogy valamennyi felperesnek sérült az egészséges családban éléshez fűződő személyiségi joga. Emellett azt is figyelembe vette, hogy az alperes felróható magatartása az egészséges megszületés esélyét csökkentette, de nem állapítható meg, hogy megfelelő szülésvezetés esetén az egészségkárosodás teljes bizonyossággal elkerülhető lett volna. Ezért a bizonyosan bekövetkező egészségkárosodás esetén járó kártérítésnél alacsonyabb összegben határozta meg a nem vagyoni kártérítések összegét. Az I. rendű felperes esetében értékelte, hogy az ő pszichés státuszára volt a legkedvezőtlenebb hatással a III. rendű felperes egészségkárosodása, ez az állapot az életterét és házasesetét is jelentősen beszűkítette, párkapcsolatát megnehezítette. Rámutatott, hogy a II. rendű felperes is hátrányosan élte meg gyermekének betegségét, ami ugyancsak szerepet játszott az életterének és házasesetének beszűkülésében, párkapcsolatának elvesztésében, de csupán részben hozható összefüggésbe a gyermek állapotával. A III. rendű felperesnél figyelembe vette, hogy gyengébb szellemi képességei nem korlátozzák súlyos egészségkárosodása, mozgáskorlátozottsága és ebből eredő kiszolgáltatottsága észlelésében, átélésében, azzal is számolnia kell, hogy neurológiai károsodása maradandó, és bár képes a kommunikációra, beszéde nagyon nehezen érthető. A IV. rendű felperes esetében hátrányos változásként értékelte, hogy alacsony életkora ellenére folyamatosan segített kisebb testvére gondozásában és ellátásában, ami annyira megviselte, hogy maga is pszichológus segítségére szorult.

- [7] A vagyoni kártérítések összegét annak figyelembevételével osztotta meg az I. és II. rendű felperesek között, hogy a II. rendű felperes 2014 áprilisától eltávolodott a családtól, és azóta nem vesz részt a beteg gyermek ellátásában. Aggálytalannak tekintett orvosszakértői vélemény alapján megállapította, hogy a III. rendű felperes mozgáskoordinációs zavarai miatt indokolt a fejlesztések igénybevétele. Ezek költségének megtérítésére irányuló keresetet a becsatolt számláknak megfelelően 121.000 forintban és kamataiban ítélte alaposnak. Megalapozottnak találta a többlet rezsiköltség jogcímén támasztott követelést is, mert a III. rendű felperes az egészséges kortársaihoz képest többletápolásra, többlet-gondoskodásra és többlet-tisztálkodásra szorul, ami nyilvánvalóan növeli a család víz-, gáz- és villamosenergia-fogyasztását. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 359. §-ának alkalmazásával általános kártérítésként ítélte meg e címen havi 5.000 forintot, 2003. szeptember 12. napjától kezdődően, véghatáridő nélkül. Tényként fogadta el, hogy a fogyatékkal élő gyermek családjában a telefonos kapcsolattartás szükségességének növekedése miatt a telefondíj is magasabb egy egészséges gyermeket nevelő család költségéhez viszonyítva. E címen havi 2.000 forintos költségtérítést ítélte meg az I-II. rendű felpereseknek a Ptk. 359. §-át alkalmazva. Az ápolási-gondozási többletkötelezettség meghatározása során a III.

rendű felperes óvodába kerüléséig napi 8 óra, azt követően pedig napi 2 óra többletgondozást fogadott el tényként. A K. Bt. - felperesek által figyelembe venni kért - díjszabását figyelmen kívül hagyta, és e címen 2003. szeptember 2-tól 2005. augusztus 31-ig havi 70.000 forint, 2005. szeptember 1-jétől kezdődően pedig véghatáridő nélkül havi 35.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest. A háztartási kisegítés többletköltségének megtérítésére irányuló igény elbírálása során figyelembe vette, hogy a III. rendű felperesnek kisebb testvére is született, akinek az ellátása további gondoskodást igényelt, ezért ezen a címen a III. rendű felperes óvodai közösségbe kerüléséig havi 30.000 forint, azt követően havi 20.000 forint járadékot állapított meg.

- [8] A valamennyi fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet fellebbezett részében részben megváltoztatta, a III. rendű felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 8.000.000 forintra, az I. és II. rendű felpereseket fele-fele arányban ápolás-gondozás címén megillető kártérítés összegét 13.101.975 forintra, az I. rendű felperest ugyanezen a címen megillető további kártérítés összegét 3.865.000 forintra, a részére megállapított havi járadékot 141.750 forintra felemelte.
- [9] Nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy a nem vagyoni kártérítési összegek meghatározása során jelentőséget lehetne tulajdonítani az egészséges élve születési esély csökkenésének. Kiemelte a közbenső ítélet indokolásából, hogy az egészséges élve születés esélyének elvétele az attól való megfosztásban manifesztálódott, nem csupán a betegség kedvezőbb kimenetelének elmaradásában. Rögzítette, hogy a III. rendű felperes a nem megfelelő szülésvezetés miatt szenvedett egészségkárosodást, az alperes az ebből fakadó károk megtérítésére köteles. A nem vagyoni kártérítések összegét az elszenvedett nem vagyoni hátrányok súlyához igazította. Megállapította, hogy ezeket a hátrányokat az elsőfokú bíróság hiánytalanul számba vette. Ezekhez mérten az I., II. és IV. rendű felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítést a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokkal, valamint a releváns időszakban bekövetkezett hasonló súlyú károsodások esetén kiszabott nem vagyoni kártérítések összegével összehangban lévőnek találta. Álláspontja szerint a III. rendű felperes testi és lelki károsodását viszont nem a súlyának megfelelően vette figyelembe az elsőfokú bíróság. Mérlegelte, hogy az agyi károsodásra visszavezethető mozgáskoordinációs zavarok a III. rendű felperes egész életére kihatnak, nem csak a térbeli mozgását és közlekedését gátolják, hanem kommunikációját is súlyosan elnehezítik, ami ellehetetleníti életterének a kiterjesztését, társadalmi és érzelmi kapcsolatait a családjára szűkülnek, maradandó fogyatékosága miatt várhatóan felnőtt korában sem tud szélesebb társadalmi kapcsolatokat kialakítani. Értékelte azt is, hogy ezeket a hátrányokat a III. rendű felperes is felismerte, átélésük folyamatos lelki gyötrődést okoz számára.

[10] A vagyoni kártérítések összegét a gyermek aktuális szükségleteihez igazította. Abból indult ki, hogy azok teljesítése főszabály szerint a károkozót terhelné, pénzbeli kártérítés esetén tehát azt az összeget kell megfizetnie, amely ellenében ezt a tevékenységet más személy elvégezné. E tevékenységek költségét nem a beteg gyermek szüleinek jövedelmi viszonyaitól függőnek tekintette, ezért ezek részletesebb feltárását szükségtelennek találta. Nem találta alaposnak az alperes arra való hivatkozását, hogy társadalombiztosítás által is finanszírozott, ingyenesen igénybe vehető fejlesztő kezelésekre is lehetőség lett volna, mert az alperes konkrétan nem jelölt meg ilyen kezelést. A rezsi többletköltségek tekintetében az elsőfokú bíróság álláspontjával értett egyet abban, hogy mozgásterének beszűkülése miatt a III. rendű felperes a kortársainál többet tartózkodik otthon, és ellátása érdekében a családja is, ami szükségszerűen növeli a közüzemi energiafogyasztást. Ugyanezt vonatkoztatta a telefondíjra is a személyes kapcsolattartás ellehetetlenülése, valamint a beteg gyermek gyógykezelésének a megszervezése miatt. Szakértői véleménnyel bizonyítottnak tekintette, hogy a beteg gyermek ápolása-gondozása napi 8 órai többlettevékenységet igényel otthon tartózkodása esetén. Az I. rendű felperes személyes előadása alapján állapította meg, hogy ez a tevékenység - az utazási időt, tornáztatást, masszírozást, fürdetést, mosdatást, etetést, itatást, öltöztetést, felügyeletet együttevve - azokon a napokon is eléri az 5 órát, amikor a III. rendű felperes iskolában van. Viszonyítási alapként fogadta el a K. Bt. díjszabását. A háztartási kisegítés szükségességét szakértői véleménnyel alátámasztottnak találta, összegének az elsőfokú bíróság által csökkentett mértékéhez viszonyított további leszállítását nem látta indokoltnak. A folyamatosan fizetendő járadék véghatáridő nélküli megítélésével egyetértett, mert nem ismert, meddig lesznek kötelesek tartani, ápolni, gondozni beteg gyermeküket az I-II. rendű felperesek.

A felülvizsgálati kérelmek és ellenkérelmek

- [11] A jogerős ítélet ellen valamennyi fél felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.
- [12] A felperesek a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezésével kérték a nem vagyoni kártérítések összegét az I. rendű felperes esetében 6.000.000, a II. rendű felperes esetében 4.000.000, a III. rendű felperes esetében 10.000.000, a IV. rendű felperes esetében 4.000.000 forintra és 2002. szeptember 15-től számított késedelmi kamataira felemelni. Perköltségigényük a felülvizsgálati eljárással kapcsolatban nem volt. A másodfokú bíróság által megsértett jogszabályként a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (1) bekezdését és a Ptk. 355. § (4) bekezdését jelölték meg.
- [13] Kérelmüket azzal indokolták, hogy az elsőfokú bíróság a nem vagyoni

kártérítések összegét csökkentve ítélte meg, mert az alperes felelősségét az esély elvételeért állapította meg, a másodfokú bíróság ezzel szemben a kártérítési összegeket az egészségkárosodás bekövetkezéséhez és annak következményeihez igazodóan tekintette meghatározandónak, ennek ellenére csak a III. rendű felperes nem vagyoni kártérítését emelte fel 1.000.000 forinttal, és ennek indoka sem az elsőfokú bíróság által alkalmazott csökkentő tényező figyelmen kívül hagyása, hanem az elsőfokú bíróság által értékelt egyéb körülmények súlyának helytelen figyelembevétele volt. Okfejtésük szerint, ha az elsőfokú bíróság által általánosságban alkalmazott csökkentő tényező nem értékelhető, akkor általánosságban valamennyi nem vagyoni kártérítési összeg felemelésének van helye, és okszerűtlen mérlegelés eredményeként lehet csak ettől eltérő döntést hozni.

- [14] Az alperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő részbeni hatályon kívül helyezésével elsődlegesen az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára, másodlagosan a jogszabályoknak megfelelő ítélet hozatalára irányult a következők szerint. Kérte az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a nem vagyoni kártérítések összegét az I. rendű felperes esetében 1.000.000 forintra, a II. rendű felperes esetében 100.000 forintra, a III. rendű felperes esetében 1.000.000 forintra leszállítani, a IV. rendű felperes esetében elsődlegesen elutasítani, másodlagosan 100.000 forintra leszállítani. A vagyoni kártérítés körében elsődlegesen a fejlesztő kezelés, rezsitöbblet, telefonköltség, ápolás-gondozás, háztartási kisegítés címén megítélt járadékigények elutasítását, másodlagosan azok leszállítását kérte a következők szerint: a fejlesztő kezelés esetében 60.500 forintra; rezsiköltség címén az I-II. rendű felpereseknek megítélt hátralék tekintetében 126.000 forintra, az I. rendű felperesnek megítélt hátralék tekintetében 26.000 forintra, a javára megítélt folyamatosan fizetendő járadék tekintetében havi 1.000 forintra; telefonköltség címén az I-II. rendű felpereseknek hátralékként megítélt összeget 63.000 forintra, az I. rendű felperesnek megítélt további hátralék összegét 13.000 forintra, a véghatáridő nélkül megítélt járadék összegét a gyermek 18 éves koráig havi 500 forintra; ápolás-gondozás címén az I-II. rendű felpereseknek megítélt hátralék összegét 420.000 forintra, a véghatáridő nélkül megítélt járadék összegét a gyermek 18 éves koráig havi 10.000 forintra; háztartási kisegítés címén az I-II. rendű felpereseknek megítélt hátralék összegét 276.000 forintra, az I. rendű felperes részére megítélt hátralék összegét 52.000 forintra, a véghatáridő nélkül megítélt havi járadékösszeget a gyermek 18 éves koráig havi 2.000 forintra kérte leszállítani. A másodfokú bíróság által megsértett jogszabályként a Pp. 229. §-át, 3. § (2) és (4) bekezdését, 164. §-át, 206. §-át, 221. § (1) bekezdését, valamint a Ptk. 339. §-át, 355. § (4) bekezdését és 359. §-át jelölte meg.

- [15] Az elsőfokú bíróság álláspontját osztotta abban, hogy a kártérítés összecszerűsége körében értékelendő az alperesi magatartás és a beállt kár közötti okozati összefüggés eshetőlegessége. Nem tekintette értékelhetőnek az első- és másodfokú bíróság által a nem vagyoni kártérítések összecszerű meghatározásáról adott indokolást.
- [16] Hiányolta az I. és II. rendű felperesek jövedelmi és vagyoni viszonyainak feltárását és a III. rendű felperes egészségkárosodásából fakadó szükségletei kielégítésének vizsgálatát. A felperesek korábbi vagyoni, jövedelmi adataira tekintettel kizártnak tartotta, hogy a keresetük tárgyává tett károkat elszenvedték volna, hiszen az egy főre számítható 30-40.000 forintos havi jövedelemhez képest a III. rendű felperes esetében az elsőfokú bíróság havi 62.000 forintot, a másodfokú bíróság havi 148.750 forintot vett figyelembe többletigényként. Az eredeti állapot feltárásának mellőzhetetlenségével kapcsolatosan hivatkozott a 11/2015. polgári elvi határozat indokolásában foglaltakra.
- [17] Vitatta, hogy a család teljességét a terhére rótt magatartás érintette volna, a család egészségét pedig nem tekintette egészségügyi szempontból értékelhetőnek. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy az I-II. rendű felperesek a III. rendű felperes születését követően is vállaltak gyermeket, amiből arra következtetett, hogy családjukat ők maguk teljesnek és egészségesnek ítélték. Hiányolta az ítéletek indokolásából annak figyelembevételét, hogy a II. rendű felperes börtönbe került, és ennek is hatással kellett lennie a felperesek pszichés állapotára. Érvelése szerint a III. rendű felperes alapszemélyisége szüleiével egyező, vagyis általános lelki-szellemi állapotát nem, vagy nem csak az alperes magatartása okozta. Mindezekre tekintettel a terhére rótt magatartás és a kereset tárgyává tett károk között csak részoki kapcsolat megállapítását tartotta lehetségesnek, amit a vagyoni kárigényekre is vonatkoztatott. Kétségbe vonta, hogy a IV. rendű felperes nem vagyoni kára szakértői bizonyítás nélkül, a családtag felperesek tényelődása alapján megállapítható lenne. A megítélt nem vagyoni károk összegét valamennyi felperes esetében eltúlzottnak tartotta. Vitatta a kártérítési összegeknek a károkozaskori ár- és értékviszonyokra utalással való meghatározhatóságát, mert álláspontja szerint nem ezeket, hanem ezek változását kell mérlegelni, ennek előadását és bizonyítását pedig a felperesek feladatának tekintette.
- [18] Kifogásolta a K. Bt. díjszabásának figyelembe vételét, mert a peres felek között sem vállalkozási, sem munkavégzésre irányuló jogviszony nincs, ezt a kárkötelem sem hozta létre, ha pedig a gyermek ápolásának-gondozásának elvégeztetése az ő feladata lenne, a tevékenységet a saját alkalmazottaival is elvégeztethetné, nevelőszülői hálózatot is igénybe vehetne, és szociális alapú otthongondozásra is lenne lehetősége.
- [19] Sérelmezte, hogy a szükséges és lehetséges bizonyítás, környezettanulmány hiányában egyes vagyoni kártételek

vonatkozásában átalány kártérítés fizetésére kötelezték a bíróságok. A rezsi többletköltséggel összefüggésben hiányolta a káreseményt megelőző fogyasztási adatok feltárását; a telefon többletköltséggel kapcsolatban annak vizsgálatát, hogy mit, mikor egyeztet telefonon az I. rendű felperes, ez az állapot mióta áll fenn; a háztartási kisegítő többletköltsége tekintetében annak vizsgálatát, hogy mekkora lakás takarításáról van szó, milyen körülmények között kell végezni a háztartási munkát. Hiányolta a többletmosás bizonyítását is.

- [20] A fejlesztő kezelés többletköltségével összefüggésben köztudomásúként hivatkozott a társadalombiztosítási alapú ingyenes alternatívájára. Kérte annak figyelembevételét, hogy a közüzemi szolgáltatások a család minden tagjának javát szolgálják, a szakértő által véleményezett állandó magasabb hőmérséklet pedig a III. rendű felperest követően született csecsemő számára is szükséges volt. Vitatta, hogy egy kisgyermek napi 8 órában többletgondozható lenne, tekintettel arra, hogy 24 órás felügyeletet igényel. Kétségsbe vonta, hogy az I. rendű felperes három gyermek ellátása közben a III. rendű felperest napi 8 órás többletgondoskodásban részesíthetné. Kifejtette, hogy a szülő köteles a gyermekéről gondoskodni, ez a tevékenység nem értékelhető és árazható munkavégzésként. Vizsgálandónak tartotta, hogy az I. rendű felperes részesül-e ápolási díjban. Utalt rá, hogy a III. rendű felperes a 3. életévének betöltését megelőzően óvodába került, a kisgyermek pedig 3 éves korukig folyamatos felügyeletet és gondozást igényelnek, ehhez képest a többletgondozást napi 8 óra helyett 2 órában fogadta el, beleértve a többlet háztartási munkát is. A jövőre nézve azonban ennek mérséklését is kérte, arra hivatkozva, hogy a gyermek már 15 éves és állapota javuló. A háztartási kisegítés többletköltségét azért vitatta, mert a felperesek nem vettek igénybe háztartási kisegítőt, azzal költségük sem merült fel. Álláspontja szerint a családtag vagy más személy által ingyenesen nyújtott segítség utóbb nem válik visszterhessé, annak pedig nincsen jogszabályi alapja, hogy a más személy által ingyenesen nyújtott munka ellenértékére a felperesek igényt tarthatnának.
- [21] Sérelmezte a folyamatosan fizetendő járadék véghatáridő nélküli megállapítását arra hivatkozással, hogy amennyiben a III. rendű felperes a javuló egészségi állapota ellenére nagykorúként is ellátásra szorulna, a nagykorúságának eléréséig megítélt járadék további folyósítását a felperesek kell kérjék, nem az alperes annak megszüntetését, mert neki az eseményekre sem rálátása, sem ráhatása nincs.
- [22] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítéletnek az alperes felülvizsgálati kérelmével érintett részében való hatályában tartására irányult. Véleményük szerint a tényállás feltárása hiánytalanul megtörtént a lehetséges bizonyítékok beszerzésével és gondos mérlegelésével, nem sérült a Pp. 221. §-ába foglalt indokolási kötelezettség sem.

[23] Az alperes is kérte a jogerős ítéletnek a felperesek felülvizsgálati kérelmével érintett részben való hatályban tartását. Indokolása szerint az eljáró bíróságoknak az esély elvételének értékelhetősége kérdésében eltérő álláspontjából nem következik a másodfokú bíróság által helybenhagyott nem vagyoni kártérítési összegek mérlegelésének kirívó okszerűtlensége, a felpereseket a káresemény következtében ért hátrányok számbavétele pedig megtörtént.

A Kúria döntése és jogi indokai

[24] A felperesek felülvizsgálati kérelme nagyobb részben, az alperesé kisebb részben alapos.

[25] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmek keretei között vizsgálta felül.

[26] A jogerős ítélet nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelező rendelkezéseit a felperesek is és az alperes is támadták. Ennek elbírálása körében az első- és a másodfokú bíróság jogi álláspontja nem egyezett abban a kérdésben, hogy a nem vagyoni kárfelelősség alapja a III. rendű felperesnél bekövetkezett egészségkárosodás, vagy az egészséges megszületés esélyének csökkenése. Az alperes az elsőfokú bíróság álláspontját osztva az egészségesen születés esélyének csökkenéséhez képest alacsonyabb mértékben, a felperesek a másodfokú bíróság álláspontját osztva a bekövetkezett egészségkárosodáshoz mérten magasabb összegben kérték meghatározni a nem vagyoni kártérítési összegeket. Abban mindkét fél egyetértett, hogy saját jogi álláspontjához képest is helytelenül határozta meg a másodfokú bíróság a nem vagyoni kártérítéseket: a felperesek szerint kirívóan alacsony összegben, míg az alperes szerint eltúlzott mértékben.

[27] A Kúria megállapította, hogy a jogerős közbenső ítélet alapján a másodfokú bíróság foglalt állást helyesen abban a kérdésben, hogy az alperes kártérítési felelőssége a III. rendű felperes egészségkárosodásához, és nem az egészségesen születés esélyének csökkenéséhez igazodik. A közbenső ítélet rendelkező részének ez a tartalma az indokolásból, különösen annak a másodfokú bíróság által idézett utolsó mondatából is kitűnik. Az alperes terhére rótt egészségügyi mulasztás mellett nem volt semmi egyéb ható ok, amely veszélyeztette volna a III. rendű felperes egészséges állapotban való megszületését. Helyesen járt el tehát a másodfokú bíróság, amikor a nem vagyoni kártérítések összegét a felperesek káreseményből eredően elszenvedett nem vagyoni hátrányainak súlyához viszonyította.

[28] Nem vagyoni kártérítési igény elbírálása során a bíróságnak a személyi sérelem súlyát, következményeit, a károsodáskor fennálló

ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat összehasonlításra alkalmas más ügyekben hozott döntéseit kell értékelnie. A nem vagyoni sérelmek kompenzálására alkalmas összeg meghatározása minden esetben az adott ügy sajátosságainak figyelembe vételén alapuló mérlegeléssel történik. A mérlegelés akkor jogszabálysértő, ha a bíróság az annak alapjául szolgáló lényeges körülményeket figyelmen kívül hagyta, vagy a mérlegelés eredménye kirívóan okszerűtlen. Az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás anyaga rendelkezésre állt, a károkozó magatartással összefüggésbe hozható nem vagyoni hátrányok köre megállapítható. A hátrányokat az eljáró bíróságok hiánytalanul vették számba. Helyesen fejtették ki, hogy az alperes terhére rótt magatartás káros következménye a III. rendű felperes esetében az egészséges élethez való jogot, a testi épséghez való jogot, az I., II. és IV. rendű felpereseknél pedig az egészséges családban éléshez fűződő személyiségi jogot sérti. Sérelmük mértéke alapvetően a III. rendű felperes károsodott egészségi állapotához, és annak következményeihez igazodik. Ezt az állapotot a kirendelt igazságügyi orvosszakértő a szakértői véleményében rögzítette: a III. rendű felperes mindkét alsó végtagján enyhe nyújtásos (extenziós) tartás, enyhe spaszticitás alakult ki, amely a járáskor is jelentkezik; járni tud egyedül, de bizonytalanul, többször elesik, lába fájni is szokott, futni nem tud; biztonsággal ül, kezeit használja, a tárgyakat megfogja, a kezek finommozgása rossz, írni nem tud; beszéde nehezen érthető a szavakat elkenten tudja mondani, többször ideges lesz, amikor nem tudja magát egyértelműen kifejezni; önállóan enni nem tud, etetéskor félrenyelések fordulnak elő, folyadék iváshoz szópókás üveget használnak; folyamatosan epilepszia elleni görcsoldó kezelésben részesül; állapota fejlesztések hatására javulhat. A Kúria megítélése szerint ennek az állapotnak a súlyossága az I., III. és IV. rendű felperes nem vagyoni kártérítésének a jogerős ítéletben foglaltnál magasabb összegben való meghatározását indokolja. A felülvizsgálati kérelemben kért összegekből a Kúria csak a II. rendű felperes tekintetében találta eltúlzottnak. Az ő vonatkozásában értékelte, hogy a káresemény hátrányos következményeinek viselése alól idővel kivonta magát.

- [29] A család teljességének és egészséges voltának sértetlenségével kapcsolatos alperesi indokok nem elfogadhatóak. Egy családtag olyan súlyú egészségkárosodása, ami a III. rendű felperes állapotát jellemzi, és az azzal kapcsolatos mindennapi teendők, nem csak a család többi tagjának pszichéjére gyakorolnak kedvezőtlen hatást, hanem a család mindennapi életének megszervezését és végrehajtását is olyan jelentős mértékben változtatják meg az egészséges tagokból álló családok átlagosnak mondható együttéléséhez képest, amely a család integritásának a sérelmét jelenti. Ebből a szempontból sem annak nincs jelentősége, hogy a szülőpár vállal-e még további gyermeket, sem annak, hogy a szülőpár egyik tagja időlegesen vagy véglegesen, kényszerűen, illetve önként kivonja-e magát ebből az

együttélésből. Ez utóbbi körülmény tovább rontja a családi integritást, de ezt az adott szülő nem vagyoni sérelmének vizsgálatánál lehet figyelembe venni, ami megtörtént, és nem eredményezi a károkozónak a többi károsulttal szembeni felelőssége alóli mentesülését, vagy annak csökkenését. A IV. rendű felperes nem vagyoni kárigényének elbírálásánál pedig nem annak volt meghatározó jelentősége, hogy a pszichés károsodása elérte-e a kóros szintet, ami nem bizonyított, hanem annak, hogy a káresemény által a testvéri kapcsolata jelentős minőségromlást szenvedett, a testvéri kapcsolatból fakadó átlagos jövőbeli előnyöket is elvesztette, és a testvérének állapota miatt reá háruló fizikai terhek is jelentősen rontanak az életminőségén.

- [30] A vagyoni károk tekintetében a rezsi- és a telefonköltség vonatkozásában alappal támadta az alperes a jogerős ítéletet. Helyesen hivatkozott arra, hogy e kárigények összezszerűsége bizonyítható. A bizonyítás a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az I-II. rendű felperesek érdekében állt. A felperesek az elsőfokú eljárás folyamán a Pp. 3. § (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatást kaptak a bizonyítási feladataikról. A 93. sorszámú keresetpontosításukban előadták, hogy e kereseti tételekre vonatkozó számláik nincsenek, egyéb bizonyítási eszközt sem tudnak felajánlani, további bizonyítástól eredmény nem lenne várható, mert lakcímük is többször változott, ezért kérték e követeléseik tekintetében a Ptk. 359. §-ának az alkalmazását. A Ptk. 359. §-a szerint általános kártérítés azonban csak akkor alkalmazható, ha a kár mértéke - akárcsak részben - pontosan nem számítható ki. E jogszabályi rendelkezés nem ad alapot a lehetséges bizonyítás elmaradásából fakadó hátrányos következmények elkerülésére. A felmerült költségek bizonyítása a felperesek előtt is ismert módon lehetséges lett volna, azonban bizonyítási feladatukat bevallottan nem tudták teljesíteni. A bizonyítatlanság következményeit a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján viselniük kell.
- [31] A további vagyoni károk tekintetében alaptalan az alperes felülvizsgálati kérelme. Téves az az álláspontja, hogy az I. és II. rendű felperesek jövedelmi és vagyoni viszonyai kizárják a járadékkövetelésük tényleges felmerülését. Hátrálékos, illetve folyamatosan fizetendő járadékot az eljáró bíróságok fejlesztő kezelés, gépjárművásárlás, felelősségbiztosítási díj, közlekedési többletköltség, rezsi többletköltség, telefon többletköltség, ápolás-gondozás, valamint háztartási kisegítés címén ítélték meg az I-II. rendű felpereseknek. Ezek közül a gépjárművásárlás, biztosítási díj és utazási többletköltségben marasztaló rendelkezést az alperes a felülvizsgálati kérelmével már nem támadta.
- [32] A fejlesztő kezelések költségének viselését a felperesek számlákkal igazolták, e kiadások szükségessége és felmerülése a perben nem vált kérdésessé. Amint a Kúria már több eseti döntésében is kifejtette: a károkozó kártérítési kötelezettségén kívül eső körülmény, hogy a károsodás elszenvedéséből fakadó vagyoni

veszteségek viseléséhez szükséges anyagi forrásokat a károsult saját jövedelméből, vagyonából teremti-e elő, vagy kötelmen kívül álló harmadik személyek előlegezik-e meg számára, és az is a felelősségi viszonyon kívül eső kérdés, hogy ezt ingyenesen nyújtják-e (Kúria Pfv.III.20.032/2017/4., Kúria Pfv.III.22.383/2016/5.). A családtag ingyenes vagyoni vagy nem vagyoni (tevéleges) segítségnyújtása nem a károkozó kárviselés alóli részleges vagy teljes mentesítését szolgálja. E veszteségek térítése a károkozó feladata. A Ptk. 355. § (1) bekezdése egyértelműen a kárért felelős személy kötelezettségévé teszi az eredeti állapot helyreállítását, ha pedig az nem lehetséges vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, a károsult vagyoni és nem vagyoni kárainak a megtérítését. A Ptk. 360. § (1) bekezdése alapján a kártérítés a károsodás bekövetkezésekor nyomban esedékes. Ha a károkozó bármely okból nem tesz eleget nyomban, a károsodás bekövetkezésekor a kártérítési kötelezettségének, késedelme őt akkor sem mentesíti e teljesítés alól, ha azt vele jogviszonyban nem álló személyek a károsult számára ingyenesen megelőlegezték.

- [33] Téves az alperesnek a K. Bt. által alkalmazott díjszabás figyelembevehetőségével kapcsolatos álláspontja is. Az ápolási-gondozási igény elbírálása során abból kell kiindulni, hogy a III. rendű felperes ápolása-gondozása ténylegesen milyen jellegű munkavégzést igényel. Nem annak van jelentősége, hogy a szülő nem képzett szakápoló, hanem annak, hogy ténylegesen elvégezték-e az egyébként szakápolói feladatkörbe tartozó munkát. A szakápolói tevékenység átlagos díjszabása a mérlegelés során tájékoztató adatként figyelembe vehető, ha a munkát valóban elvégezték, tekintettel arra is, hogy ha azt nem hozzátartozó végezné, az alperesnek az igénybe vett szakápoló munkadíjához igazodó kártérítést kellene fizetnie (BH 2017.92., Pfv.III.20.596/2017/11.). Természetesen a hozzátartozó által nyújtott tevékenység ellenértéke nem azonosítható a szakápolói díjjal, de a szükséges korrekciót a másodfokú bíróság megfelelően el is végezte. Ugyanezek az indokok vonatkoznak a háztartási kisegítés többletköltségével kapcsolatos felülvizsgálati kifogásokra is.
- [34] A fejlesztő kezelés társadalombiztosítási alternatívájával kapcsolatosan helyesen utalt a másodfokú bíróság arra, hogy ezzel kapcsolatban konkrét tényelőadást nem tett az alperes, ehhez képest nem értékelhető az a felülvizsgálati kérelembe foglalt hivatkozása sem, hogy ingyenes alternatíva köztudomásúként létezik.
- [35] Az a körülmény, hogy az I. rendű felperes három gyermekről gondoskodik, nem zárja ki azt az orvosszakértői véleménnyel alátámasztott tényt, hogy a III. rendű felperes napi 8 órás többletgondozást igényel. Ilyen többletgondozást nem igényel a két testvére, akik közül a nagyobb maga is besegít a III. rendű felperes napi 8 órás többletgondozási igényének a teljesítésébe. Téves az alperesnek az az álláspontja is, hogy a saját gyermek ellátására fordított idő és fizikai aktivitás megtérítendő kárként

nem fejezhető ki, ugyanis a gyermek nevelésével, gondozásával felmerülő tevékenység értéke pénzben kifejezhető, és olyan többlet-ráfordításként jelentkezik, amely a károkozó magatartás hiányában szükségtelen lenne. Ez a vagyoni értékkel bíró többlet-ráfordítás a költség fogalmi elemei közé tartozónak, a kár részének minősül (Pfv.III.20.062/2017/6.). Az ápolási díj vizsgálatának szükségességére az alperes már a fellebbezésében sem hivatkozott, a felülvizsgálat során ez nem tehető vitássá.

[36] Helyesen foglalt állást a másodfokú bíróság a folyamatosan fizetendő járadék véghatáridő nélküli megállapításában, és az ezzel kapcsolatos indokai is helyesek.

[37] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alkalmazásával részben hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával részben megváltoztatta, és a rendelkező részben foglaltak szerint a jogszabályoknak megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[38] A Kúria döntéséhez képest a felperesek pernyertességének mértéke módosult, aminek a következményeit a Kúria a másodfokú eljárás költségeire nézve vonta le. A felperesek a felülvizsgálati eljárásban perköltséget nem igényeltek, így arról rendelkezni nem kellett. Az állam által előlegezett felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

[39] A Kúria a peres felek felülvizsgálati kérelmeit a felperesek indítványára a Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2018. március 28.

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, Dr. Mészáros Mátyás s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
HM